

Pleidooi voor bottom-up theologie: de theologie moet zijn waar de mensen zijn

Door Tabitha van Krimpen

De tijd dringt en de urgentie is groot. Er is sprake van een zingevingscrisis en kerk, samenleving en jonge generaties¹ hebben elkaar nodig. Ik geloof in de zeggingskracht van de Bijbel en haar relevantie voor nu. Toch is de kloof tussen de kerk, theologie en de vragen en leefwereld van jonge mensen te groot. Het is tijd om die kloof te dichten. Het is tijd voor bottom-up theologie.

Ik geloof

Ik geloof in die vreemde en confronterende Bijbel die goddelijke inspiratie en diepe waarheden bevat en gaat over het leven van ons allemaal. Ik geloof in de waarde en het belang van theologie en kerk. Ik geloof dat de kerk een profetische taak heeft, een tegenstem kan zijn in een samenleving die maar door raast, waarin alleen 'winnaars' en 'losers' lijken te bestaan en weinig ruimte is voor rust en reflectie. Ik geloof in de kracht van de gemeenschap, in de kerk als de plek waar de maskers af kunnen en twijfels, kwetsbaarheden en falen gedeeld worden. Maar ik geloof ook dat het radicaal anders moet.

Zingevingscrisis

Kijkend naar de cijfers is het lastig om niet pessimistisch te worden.² Traditioneel kerkbezoek neemt snel af, geloofsgemeenschappen vergrijzen en van de belijdende leden van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) is slechts 8% jonger dan 40 jaar.³ Toch zijn de kerk en theologie hard nodig. Voor een project aan de Radboud Honours Academy verdiepte ik me in burn-outs en stress bij jonge mensen. Het verraste me hoezeer vragen rond zingeving en identiteit hierin meespelen. Denker des Vaderlands Paul van Tongeren zegt treffend dat depressiviteit en burn-out in eerste instantie omschreven moeten worden als een verlies van zin.⁴ Volgens hoogleraar psychologie Mattias Desmet is er sprake van een zingevingscrisis in Nederland.⁵ Ik zie jonge mensen in mijn omgeving worstelen met vragen als 'wie ben ik?' 'waar hoor ik bij?' 'wat is de zin van mijn bestaan?' en deze vragen heb ik ook zelf gesteld. Vragen waar de christelijke

¹ Met de termen 'jongere generaties', 'jonge mensen' en 'jongeren' doel ik op de leeftijdscategorie van ca. 15-35 jaar.

² Jaarlijks verliest de Protestantse Kerk in Nederland zo'n 60.000 leden, waarvan 40% door overlijden en 60% door actief uitschrijven. (Maaïke van Houten, 'Protestantse kerk zoekt manieren om jonge mensen aan zich te binden: "Er gaat iets fundamenteels fout"', *Trouw*, 21 januari 2021, sec. Religie & Filosofie, <https://www.trouw.nl/gs-b65e5558>.) 80% van mijn leeftijdsgenoten bezoeken zelden of nooit een kerk. (Centraal Bureau voor de Statistiek, 'Kerkbezoek daalt', 2 augustus 2004, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2004/32/kerkbezoek-daalt>.)

Geloof in God neemt steeds meer af.

'God in Nederland' (Centraal Bureau voor de Statistiek, 18 december 2020), <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/religie-in-nederland/5-god-in-nederland>.

³ Protestantse kerk in Nederland, 'De toekomst open tegemoet: beleidskader voor de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk bij de visienota 'Van U is de toekomst'', 8 januari 2021, <https://www.protestantsekerk.nl/nieuws/protestantse-kerk-zet-komende-jaren-stevig-in-op-toekomstgericht-kerk-zijn/>.

⁴ Paul van Tongeren, *Over het verstrijken van de tijd: een kleine ethiek van de tijdservaring* (Nijmegen: Valkhof Pers, 2002), 66.

⁵ Henk Steenhuis, 'De coronacrisis is ook een zingevingscrisis. "Met blikvernuwing als gevolg"', *Trouw*, 21 februari 2021, sec. Religie & Filosofie, <https://www.trouw.nl/gs-b8e44231>.

traditie al meer dan 2000 jaar ervaring mee heeft. Toch is het de realiteit dat de wachtkamer van de psychiater voller zit met jongeren dan die van de pastor.

Kloof

Dit komt mijns inziens door de grote kloof tussen de kerk en de leefwereld van jonge mensen. Het gaat in de kerk over een heleboel, maar vaak niet over de vragen die mijn leeftijdsgenoten echt bezighouden. Slechts 8% van de 17-30-jarigen beaamt dat de kerken in staat zijn om antwoord te geven op spirituele vragen.⁶ Bijvoorbeeld de School of Life huurt een kerk voor hun programma's en organiseren zelfs kerkdiensten voor atheïsten. De traditionele kerk lijkt daarentegen nog niet goed te beseffen hoe ze relevant present kan zijn en kan staan voor de kracht van het christelijke verhaal anno 2021.

Bottom-up theologie

Daarom is het tijd voor bottom-up theologie: de kerk en theologie moeten zijn waar de mensen zijn. Te vaak wordt *over* jongeren gesproken zonder met hen zelf in gesprek te gaan. Te vaak worden jongerenwerkers aangenomen om jonge mensen terug te brengen naar de kerk, zonder kritisch te kijken wat jongeren nu eigenlijk willen. In plaats van de jongeren naar de kerk te willen halen, moet de kerk stappen zetten naar de jongeren toe. Waar is de kerk als we weten dat jongeren gemiddeld 2,5 uur per dag besteden op Netflix en Instagram? Waar is de theologie als het gaat om thema's die jongeren bezighouden zoals de wooncrisis, eenzaamheid en klimaat? Vaak is de theologie is drukker geweest met dogmatiek dan aanwezig te zijn waar de samenleving haar nodig heeft. Ik geloof echter dat God handelt in de werkelijkheid en Hij daarom juist dáár te vinden is. Paulus zegt niet voor niets in Romeinen 11:36: "Alles is uit hem ontstaan, alles is door hem geschapen, alles heeft in hem zijn doel" (NBV). Ik sluit me aan bij de woorden van theologe Clare Watkins: de kerk is 'in de wereld' omdat de wereld de enige plek is waar de kerk kan zijn.⁷

Mijn gedrevenheid rond dit thema is extra vergroot door het indrukwekkende boek 'Changing Shape' van theologe Ruth Perrin. Uit de bijna vijftig interviews die zij hield met Britse millennials over hun geloofsontwikkeling blijkt dat jongeren vooral mee willen doen in de kerk: 'praat met ons!'⁸ Ze zoeken in de kerk een plek van authenticiteit, 'a place where we stand against the fakeness.'⁹ Ze willen geïnspireerd worden om zich in te zetten voor de maatschappij en het goede leven.

Organisatorische verandering

Om als kerk te zijn waar de mensen zijn, is ook op organisatorisch vlak verandering nodig. Vanuit de bedrijfskunde weten we dat experimenteren essentieel is voor organisaties om te overleven. De kerk is geen bedrijf en hoeft dat ook niet te zijn, maar het past juist bij de protestantse traditie om de kerk telkens weer kritisch onder de loep te nemen: *Ecclesia Reformata, Semper Reformanda*. De kerk zoekt altijd nieuwe wegen die passen bij nieuwe tijden.

Hervormen van bestaande structuren is lastig en gaat langzaam. Van onderop, op lokaal niveau, kan het goede voorbeeld gegeven worden. Het is de taak van de kerkelijke professional om een dienende houding aan te nemen en de dialoog tussen de jongeren en de kerk te faciliteren. Toch is ook op centraal niveau dienend leiderschap nodig. Niet alleen is er behoefte aan een duidelijke visie, er

⁶ 'Christenen in Nederland: kerkelijke deelname van christelijke gelovigheid' (Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau, 2018), 45.

⁷ Clare Watkins, *Disclosing Church: An Ecclesiology Learned from Conversations in Practice* (Routledge, 2020).

⁸ Dit was ook één van de uitkomsten van de workshop 'Student & kerk: wat hebben zij met elkaar?' tijdens Inspiratiefestival op Terschelling (22-24 okt 2021) waar jongeren en jongerenwerkers hun ervaringen deelden.

⁹ Tabitha van Krimpen, 'Boekrecensie: Ruth Perrin - Changing Shape', *Theologie.nl* (blog), 29 september 2021, <https://www.theologie.nl/boekrecensies/ruth-perrin-changing-shape/>; Ruth Perrin, *Changing Shape: The Faith Lives of Millennials* (SCM Press, 2020).

moeten ook de juiste mensen en middelen vrij gemaakt en ingezet worden om de plannen te verwezenlijken. Jonge mensen moeten plek krijgen aan de bestuurstafel om zo invloed uit te oefenen op de kerk van morgen. Dat is pas écht toekomstgericht kerk-zijn.

Samenleving

Ook buiten de kerk is de Jonge Theoloog des Vaderlands hard nodig. Mijn generatie is grotendeels onwetend als het gaat over geloof en zingeving. Pas vroeg een leeftijdsgenoot of ik, na de predikantsmaster, ook celibatair zou moeten leven. Die onwetendheid biedt kansen voor de kerk en voor de Jonge Theoloog. Ook in die rol sta ik voor bottom-up theologie en zou ik willen zijn waar de mensen zijn. Of dat nu is via podcasts, radio, krant of televisie, als theoloog laat ik van me horen en zou ik dat nog veel meer willen doen.¹⁰ Juist buiten de christelijke bubbel heeft de Jonge Theoloog een belangrijke taak te vervullen.

Concluderend, de urgentie is hoog en de kerk zit in het nauw, maar bottom-up theologie kan nieuwe kansen en perspectieven bieden. De Jonge Theoloog des Vaderlands kan een wezenlijke bijdrage leveren aan de kerk, theologie en vooral in de samenleving.

Mijn handen jeuken en ik ben er klaar voor!

Tabitha van Krimpen is masterstudent aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) in Amsterdam. Eerder behaalde ze de bachelors bedrijfskunde en ook theologie (Cum Laude) aan de Radboud Universiteit. Aan de Vrije Universiteit haalde ze een master bedrijfskunde met een specialisatie in leiderschap en verandermanagement.

Naast haar studie werkt ze voor [de Thomaskerk](#), een huis om op verhaal te komen aan de rand van de Zuidas. Daarnaast schrijft ze voor [Holy Hub](#), een platform en initiatief van de Protestantse Kerk Amsterdam, voor jonge stedelingen die op zoek zijn naar zingeving.

Onder de naam 'Tabie Theologiseert' is ze actief als ZZP'er en op haar eigen website deelt ze wat haar bezighoudt en inspireert: <https://tabithavankrimpen.nl/>

¹⁰ Zie bijvoorbeeld:

'Tabie op TV: "Waarom werken vrouwen niet?", NPO 3', 4 december 2020,

<https://tabithavankrimpen.nl/blog/2020/12/04/tabie-op-tv-waarom-werken-vrouwen-niet-npo-3/>;

'Opinieartikel Nederlands Dagblad "Waar blijft de grote heropeningscampagne van de kerk?"',

29 augustus 2021, <https://tabithavankrimpen.nl/blog/2021/08/29/opinieartikel-nederlands-dagblad/>;

'NPO Radio 1 uitzending "Dit is de Zondag" over rouw en verlies', 5 juli 2020,

<https://tabithavankrimpen.nl/blog/2020/07/05/radio-uitzending-dit-is-de-zondag/>;

'Podcast AbdijTalks over verandering, rouw en (on)eindige relaties', 17 augustus 2021,

<https://tabithavankrimpen.nl/blog/2021/08/17/podcast-abdijtalks/>.